

汉 罗 词 典

DICTIONAR
CHINEZ-ROMÂN

北京语言学院出版社

汉 罗 词 典

DICȚIONAR CHINEZ-ROMÂN

主 编 冯志臣 任 远

北京语言学院出版社

一九九四年十一月

(京) 新登字 157 号

汉 罗 词 典

冯志臣 任 远 主编

※

北京语言学院出版社出版发行

(北京海淀区学院路 15 号 邮政编码 100083)

新华书店北京发行所经销

北京语言学院出版社印刷厂印刷

开本 850×1168 毫米 1/32 43.375 印张 2590 千字

1994 年 11 月第 1 版 1994 年 11 月第 1 次印刷

印数:0001—2000 册

ISBN 7-5619-0436-3

H·312 08000

《汉罗词典》编辑人员

主 编: 冯志臣(Feng Zhichen)

任 远(Ren Yuan)

副主编: 张志鹏(Zhang Zhipeng)

编 委: 冯志臣(Feng Zhichen)

任 远(Ren Yuan)

赖汉纲(Lai Hangang)

田万湘(Tian Wanxiang)

张志鹏(Zhang Zhipeng)

罗语编辑 (以姓氏笔划为序):

丁 超(Ding Chao) 任 远(Ren Yuan)

冯志臣(Feng Zhichen) 孙承唐(Sun Chengtang)

杨学苒(Yang Xueyi) 沈庆成(Shen Qingcheng)

孟慧荣(Meng Huirong) 张志鹏(Zhang Zhipeng)

张增信(Zhang Zengxin)

汉语编辑 (以姓氏笔划为序)

田万湘(Tian Wanxiang) 任 远(Ren Yuan)

华 萱(Hua Xuan) 刘美琴(Liu Meiqin)

李素荣(Li Surong) 谷晓力(Gu Xiaoli)

赖汉纲(Lai Hangang) 管希群(Guan Xiqun)

前 言

《汉罗词典》是一部中型语文工具书，供罗马尼亚语读者学习、使用汉语以及汉语读者学习、使用罗马尼亚语所用。全书共收汉语单字条目 5680 个，多字条目 39550 余条。

本词典收词以实用为原则。除个别单字条目及一部分词组、成语外，一般均注明语法词类。有的条目还加注用法说明。罗语释义力求准确简明，部分条目视需要附有词语搭配及简短例句。

词典条目按汉语拼音顺序排列。为使读者查阅方便，词典正文前有笔画检字表，正文后有实用的附录 7 个。

本词典的编写与出版，得到了国家对外汉语教学领导小组办公室、北京语言学院出版社以及罗马尼亚和国内一些友人的关心和帮助。为使词典早日出版以利中罗文化交流，北京东源机械设备总公司特出资赞助。对以上单位和个人的支持，我们表示由衷的感谢。

本书是国内首部汉罗词典，对书中的缺点和不足，我们热切希望读者批评、指正。

编 者

1992 年 10 月

PREFAȚĂ

Prezentul dicționar chinez-român, un instrument de consultare de proporții mijlocii, se adresează vorbitorilor de limba română și de limba chineză care învață și folosesc în mod curent limba chineză și respectiv limba română, cuprinzând 5680 de cuvinte-titlu formate din câte un singur caracter și peste 39550 de cuvinte-titlu alcătuite din câte două sau mai multe caractere.

Ținându-se seama de necesitățile practice ale celor care îl vor folosi, dicționarul de față include cele mai uzuale caractere și cuvinte. La toate cuvintele-titlu s-a indicat categoria părților de vorbire corespunzătoare, cu excepția caracterelor care nu pot fi folosite independent și a unor locuțiuni și expresii. Unele cuvinte-titlu au și îndrumări referitoare la modul de folosire.

Traducerea termenilor și a sensurilor s-a făcut după principiul exactității, o parte din cuvintele-titlu fiind exemplificate, când s-a considerat necesar, cu locuțiuni, sintagme sau propoziții scurte.

În dicționarul de față, cuvintele-titlu sînt așezate în ordinea alfabetică a transcrierii lor fonetice. Pentru a înlesni consultarea, dicționarul are înaintea corpului său un index de radicali ai caracterelor chinezești, iar după dicționarul propriu-zis, 7 anexe.

La elaborarea și tipărirea dicționarului de față, am primit sprijin și ajutor din partea cancelariei Grupului de conducere din China a muncii didactice la cursurile de limba chineză destinate cursanților străini, din partea Editurii de pe lângă Universitatea de limbă și cultură din Beijing, precum și a unor prieteni chinezi și români. Pentru a ușura publicarea cât mai devreme a dicționarului, au contribuit cu donații de bani Corporația de utilaj mecanic Dongyuan din Beijing. Exprimăm pe această cale mult umiri sincere pentru sprijinul acordat de instituțiile și persoanele sus-menționate.

Prezentul dicționar fiind primul din țară, sperăm cu ardoare ca cititorii să ne facă observații utile și să ne semnaleze eventuale greșeli strecurate în dicționar.

autorii

octombrie 1992

用法说明

一、条 目

1. 本词典所收条目分单字条目和多字条目。前者用大字体，后者加鱼尾号“【】”。

2. 单字条目按汉语拼音字母顺序排列。同音异调的汉字按四声顺序排列。同音同调的汉字按笔画多少排列，笔画相同时，按起笔笔画横（一）竖（丨）撇（丿）点（丶）折（乚）的顺序排列。

3. 多字条目分列于单字条目之下，排列顺序按第二字的拼音和笔画多少而定。第二字相同时，按第三字拼音、笔画多少排列，以下依此类推。

4. 汉字字形相同而音或调不同者，分立条目，如：角jiǎo和角jué，更gēng和更gèng，【温和】wēnhé和【温和】wēnhuo等。这类的单字条目释义或例证后注有“另见……”字样。

5. 汉字字形及字音相同而意义不同者，不考虑其词源，作为同一条目的不同义项处理。

6. 在同一单字条目下的多字条目，如意义相同，仅在用字上略有差异，一般只收常用形式，在该条最后加“又作……”字样，如【百折不挠】……又作“百折不回”。

二、注 音

1. 条目用汉语拼音字母注音。

2. 声调一般只注原调，不注变调。

3. 轻声不加调号，如：【葡萄】pútao，【喇叭】lǎba。

4. 儿化音只在基本形式后面加r，不标出语音的实际变化，如：【冰棍儿】bīnggùn^r，【刘海儿】liúh^r。

5. 多字条目的注音中, 音节界限有可能混淆时, 加隔音号 “'”, 如: 【答案】dǎ'àn, 【海鸥】hǎi'ōu。

6. 专有名词和姓氏的注音, 第一个字母大写, 如: 【中国】Zhōngguó, 【上官】Shàngguān。

7. 词条凡标注词性的, 拼音连写。

8. 大于词的, 拼音分写, 分写原则以词为单位。

9. 动宾结构的拼写, 中间以 “=” 号隔开, 如: 【打架】dǎ = jià。

10. 动补结构的拼写, 中间以 “//” 号隔开, 如: 【打开】dǎ // kāi。

三、释义和例证

1. 专业条目除不致引起误会者, 注明所属专业或学科。某些条目注明其修辞色彩。上述两项均用尖括号 “< >” 内的略语标明, 如:

<电>, <天>, <方>, <口> 等。

2. 某些动植物名称如在罗语中没有对应词, 指出学科类别后在圆括号 “()” 内加拉丁语学名, 如: 【沙枣】……specie de plantă (*Elaeagnus angustifolia*)。

3. 某些条目的语法词类用略语注在圆括号 “()” 内, 如: (名), (动), (形) 等。不能自由运用的单音词, 后加菱形号 “◇”。

4. 某些常用名词需标明量词时, 量词放在方括号 “[]” 内, 并用汉语拼音字母注音, 如: 伞……(名) [把bǎ], 【散文】……(名) [篇piān]。

5. 多义项条目的名词义项需注明儿化音时, 在(名)后的圆括号内注明, 如: 塞sāi (动)……(名)(~儿) dop……

6. 作为双语词典, 条目一般采取对译方式。如无适当的对应词语, 或用音译 (有时加简单注释), 如: 【二胡】……èrhú (instrument muzical cu două coarde); 或用罗马尼亚语解释, 如: 【上火】……<中医> a suferi de căldură excesivă (manifestată prin constipație, conjunctivită etc.)。

7. 同一条目有两个或两个以上不同意义时, 分立义项, 用(1),

(2), (3)等数码标出顺序。某些条目具有不同词类属性时,用(名), (动), (形), (介)等标明。如:上 shàng (名) (1) sus…… (2) superior…… (3) prim…… (动) (1) a urca…… (2) a se duce ……

8. 某些条目的罗语释义需要加补充性说明时,均放在圆括号内,如:【出阁】……(despre fete) a se căsători; 【嫂子】……cumnată (soția fratelui mai mare)。

9. 有关语法特征与含义等方面的简略汉语说明,放在方括号“[]”内,如:吧……(助) (1) [在句末表示商量、提议、请求、命令] ……; 声……(量) [表示声音发出的次数] ……

10. 条目义项对译或释义后,根据需要收入词组或短句作为例证,例证前面加冒号“:”。对应例证中与本条目相同的部分,用代字号“~”表示。例证与例证之间,用斜线号“/”隔开。如:【胜利】…… victorie, triumf: 取得~ a obține o victorie, a repurta o victorie / 从~走向~ din victorie în victorie。

11. 条目对译或释义中,如有可以省略的部分,用圆括号“()”括出,如【塞擦音】……(consoană) africată。

12. 中国人名、地名以及某些中国特有的事物的名称,一般按汉语拼音方案音译,如:【北京】……Beijing, 【山东】……Shandong (provincie), 亩……mu (unitate de măsură pentru suprafețe agricole=0.0667 hectare)。

13. 多字条目中的合成词和词化短语不按义项分列,集中排列在该条目释义或例证之后,前加双竖线号“||”,如:【生理】……fiziologie ||~反应 reacție fiziologică /~学 fiziologie……; 【水蛭】…… lipitoare ||~素 hirudină/~疗法 hirudinizare。

ÎNDRUMĂRI PENTRU FOLOSIREA DICȚIONARULUI

I. CUVINTE-TITLU

1. Dicționarul de față conține cuvinte-titlu formate din cîte un singur caracter și cuvinte-titlu alcătuite din cîte două sau mai multe caractere. Prima categorie de cuvinte-titlu sînt tipărite cu majuscule aldine, a doua categorie de cuvinte-titlu sînt închise între paranteze drepte îngroșate **[]**.

2. Cuvintele-titlu formate din cîte un singur caracter sînt așezate în ordinea alfabetică a transcrierii lor fonetice. Caracterele care au aceeași pronunție de bază, dar diferă între ele în ce privește tonurile, sînt date în ordinea celor patru tonuri. Caracterele cu aceeași pronunție și același ton sînt aranjate în ordinea numărului trăsăturilor componente ale lor. Dacă numărul trăsăturilor componente ale unor caractere este identic, aranjarea lor se face în ordinea primei trăsături la scriere cum ar fi heng (—), shu (|), pie (J), dian (・), zhe (ㄗ).

3. Cuvintele-titlu alcătuite din cîte două sau mai multe caractere sînt subordonate unui cuvînt-titlu format dintr-un singur caracter, fiind așezate în ordinea alfabetică a transcrierii lor fonetice și a numărului trăsăturilor componente ale celui de-al doilea caracter. În cazul cînd și aceste caractere sînt identice, ordinea lor se stabilește după pronunția și numărul trăsăturilor componente ale caracterului al treilea, și așa mai departe.

4. Dacă caracterele au aceeași formă dar diferă între ele în ce privește pronunția sau tonul, ele formează cuvinte-titlu inde-

pendente, de exemplu, 角 jiǎo și 角 jué, 更 gēng și 更 gèng, 【温和】 wēnhé și 【温和】 wēnhuó. După soluțiile oferite pentru cuvintele -titlu formate din câte un singur caracter din această categorie, urmează indicația 另见… (vezi și…).

5. Caracterele cu aceeași formă și aceeași pronunție sînt tratate ca diferite sensuri ale aceluiași cuvînt-titlu, fără să se ia în considerație etimologia lor.

6. În cadrul unui cuvînt-titlu format dintr-un singur caracter, dicționarul de față a înregistrat doar varianta uzuală a cuvintelor-titlu alcătuite din câte două sau mai multe caractere, cu indicația: 又作…(var.). De exemplu, 【百折不挠】…又作“百折不回”

II. TRANSCRIEREA FONETICĂ

1. După fiecare cuvînt-titlu este dată pronunția, iar literele folosite sînt litere latine pentru transcrierea fonetică a limbii chineze.

2. Tonurile de bază sînt marcate cu semnele grafice: “ˊ”, “ˋ”, “ˇ”, “ˋ”. Nu se indică variantele tonurilor respective.

3. Tonul moale (zero) nu este marcat cu nici un semn grafic, ca 【葡萄】 pútao, 【喇叭】 lǎba.

4. Sunetul retroflex “er” este marcat prin adăugarea literei “r” după ultima literă a transcrierii fonetice și nu se indică schimbarea reală a sunetului respectiv. De exemplu, 【冰棍儿】 bīnggǔnr, 【刘海儿】 liúhǎir.

5. În transcrierea fonetică a unor cuvinte-titlu alcătuite din câte două sau mai multe caractere, se folosește semnul ortografic apostrof “'” pentru a separa unele segmente fonetice care ar putea produce confuzie în ce privește despărțirea lite-

relor în silabe, ca 【答案】dǎ'ān, 【海鸥】hǎi'ōu.

6. Transcrierea fonetică a numelor proprii și a numelor de familie începe cu majusculă, de exemplu, 【中国】Zhōngguó, 【上官】Shàngguān.

7. Cuvintele-titlu cu indicația categoriei părților de vorbire sînt transcrise cu silabe nedespărțite.

8. Cuvintele-titlu care constituie locuțiuni sau perifraze sînt transcrise cu silabe despărțite, fiecare cuvînt formînd o unitate.

9. Transcrierea fonetică a construcțiilor predicat-obiect este despărțită de semnul "=", de exemplu 【打架】dǎ=jià.

10. Transcrierea fonetică a construcțiilor predicat-complement este despărțită de semnul "//", de exemplu 【打开】dǎ//kāi.

III. SOLUȚII DE TRADUCERE ȘI EXEMPLIFICĂRI

1. Domeniile în care sînt folosiți unii termeni, cu excepția celor care nu produc nici o confuzie, precum și valorile stilistice ale unor caractere sau cuvinte, sînt indicate prin abrevieri ca: 〈电〉, 〈天〉, 〈方〉, 〈口〉 etc. (vezi Lista abrevierilor).

2. Dacă nu se găsesc echivalente românești pentru denumiri ale unor animale sau plante, se indică între paranteze rotunde "()" denumirile lor științifice în limba latină, de exemplu, 【沙枣】... specie de plantă (*Elaeagnus angustifolia*).

3. La unele cuvinte-titlu, categoria părților de vorbire căreia îi aparțin este indicată prin abrevieri închise între paranteze rotunde ca: (名), (动), (形) etc. Acelea care nu pot fi liber folosite, sînt marcate prin semnul "◇".

4. Termenii care arată indicatorul (specificativul) pentru unele substantive des folosite sînt închiși între paranteze drepte "[]", de exemplu, 伞... (名) [把bǎ], 【散文】... (名) [篇piān].

5. În cadrul unui cuvînt-titlu care are valori gramaticale diferite în ce privește categoria părților de vorbire, la sensul substantival se indică în paranteză rotundă, dacă e necesar, ~ 儿 (sunetul retroflex "er") imediat după abrevierea gramaticală (名), ca 塞 sài (动)···(名) (~儿) dop···

6. Fiind un dicționar bilingv, la traducerea termenilor și a sensurilor se dau în general echivalentele lor în limba română, dar dacă nu se găsesc asemenea corespondente, se recurge la transcrierea lor fonetică urmată uneori de o scurtă explicație, ca

【二胡】··· erhu (instrument muzical cu două coarde); alteori se folosesc explicații lexicale în limba română, ca 【上火】··· <中医> a suferi de căldură excesivă (manifestată prin constipație, conjunctivită etc.).

7. Diferite sensuri ale unui cuvînt-titlu sînt despărțite prin cifre arabe: (1), (2), (3) etc. În cadrul unor cuvinte-titlu, pentru sensurile care aparțin diferitelor clase gramaticale, partea de vorbire este marcată prin abrevierile: (名),(动),(形),(介) etc. De exemplu, 上 shàng (名) (1) sus··· (2) superior··· (3) prim··· (动) (1) a urca··· (2) a se duce···

8. În cadrul unor cuvinte-titlu, explicațiile suplimentare în limba română sînt închise între paranteze rotunde, ca 【出阁】··· (despre fete) a se căsători, 【嫂子】··· cumnată (soția fratelui mai mare).

9. Indicațiile gramaticale sumare în limba chineză sînt închise între paranteze drepte, cum ar fi 吧··· (助) (1) [在句末表示商量、提议、请求、命令]···; 声··· (量) [表示声音发出的次数]···

10. Ori de cîte ori se consideră necesar, după traducerea termenilor și a sensurilor se dau și exemplificări precedate de

semnul două puncte“.”, care cuprind atât locuțiuni, sintagme, cât și propoziții ilustrative, în cadrul cărora tilda “~” înlocuiește cuvîntul-titlu, bara oblică “/” separă exemplificările, de exemplu, 【胜利】… victorie, triumf: 取得~ a obține o victorie, a repurta o victorie / 从~走向~ din victorie în victorie.

11. Cînd termenul are două traduceri aproape similare, acestea s-au contopit cu ajutorul parantezelor rotunde, ca 【塞擦音】… (consoană) africată.

12. Numele de persoane, denumirile geografice precum și unii termeni specifici limbii chineze, s-au redat în general prin transcrierea lor fonetică după sistemul Hanyupinyin Fang'an, de pildă, 【北京】… Beijing, 【山东】… Shandong (provincie), 亩 mu (unitate de măsură pentru suprafețe agrare = 0,0667 hectar).

13. În cadrul cuvintelor-titlu alcătuite din cîte două sau mai multe caractere, cuvintele compuse și grupurile de caractere cu valoare de un singur cuvînt sînt grupate, indiferent cărui sens aparțin, după exemplificările date, începutul lor fiind marcat prin semnul bara dublă “||”, ca 【生理】… fiziologie || ~ 反应 reacție fiziologică / ~ 学 fiziologie …, 【水蛭】… lipitoare || ~ 素 hirudină / ~ 疗法 hirudinizare.

略 语 表

LISTA ABREVIERILOR

(按汉语拼音字母顺序排列)

(în ordinea alfabetică a transcrierii fonetice a limbii chineze)

〈贬〉	贬义	〈剧〉	戏剧
〈测〉	测绘	〈军〉	军事
〈地〉	地质学; 地理学	〈考古〉	考古学
〈电〉	电学	〈口〉	口语
〈动〉	动物; 动物学	〈矿〉	矿物; 矿业
〈法〉	法律	〈林〉	林业
〈方〉	方言	〈逻〉	逻辑学
〈纺〉	纺织印染	〈骂〉	骂人的话
〈讽〉	讽刺语	〈牧〉	畜牧业
〈工美〉	工艺美术	〈农〉	农业
〈古生物〉	古生物学	〈气〉	气象学
〈航海〉	航海学	〈谦〉	谦辞
〈航空〉	航空学	〈曲〉	曲艺
〈化〉	化学	〈商〉	商业
〈机〉	机器制造	〈摄〉	摄影
〈简〉	简称	〈生〉	生物学
〈建〉	建筑学	〈生理〉	生理学; 解剖学
〈交〉	交通运输	〈食品〉	食品业
〈教〉	教育	〈石油〉	石油工业
〈经〉	经济	〈史〉	历史
〈敬〉	敬辞	〈书〉	文言书面语
〈旧〉	旧时用语	〈数〉	数学

〈水利〉	水利学	〈印〉	印刷
〈套〉	套语	〈宇航〉	宇宙航行
〈体〉	体育	〈语〉	语言学
〈天〉	天文学	〈乐〉	音乐
〈婉〉	婉辞	〈杂技〉	杂技艺术
〈微〉	微生物	〈哲〉	哲学
〈无〉	无线电	〈植〉	植物; 植物学
〈物〉	物理学	〈中药〉	中药; 中药学
〈心〉	心理学	〈中医〉	中医学
〈讯〉	电信	〈自〉	自动控制
〈药〉	药物; 药理学	〈宗〉	宗教
〈冶〉	冶金	〈尊〉	尊称
〈医〉	医学		

语法略语表

LISTA ABREVIERILOR GRAMATICALE

(按汉语拼音字母顺序排列)

(în ordinea alfabetică a transcrierii fonetice a limbii chineze)

(代)	代词	(叹)	叹词
(动)	动词	(象声)	象声词
(副)	副词	(形)	形容词
(介)	介词	(助)	助词
(连)	连词	(助动)	助动词
(量)	量词	(头)	词头
(名)	名词	(尾)	词尾
(数)	数词		

笔画查字表 INDEX DE RADICALI

这个查字表中的汉字，是按照笔画多少排列的；笔画少的排在前面，笔画多的排在后面。笔画数相同的字，按照第一笔横（一）、竖（丨）、撇（丿）、点（丶）、横折（乚）、竖折（ㄣ）的顺序排列。

În acest index de radicali, caracterele chinezești sînt aranjate în ordinea numărului trăsăturilor componente ale lor. Dacă numărul trăsăturilor componente este identic, așezarea lor se face în ordinea primei trăsături la scriere a acestora, și anume: héng (一), shù (丨), piě (丿), diǎn (丶), héngzhé (乚), shùzhé (ㄣ)。

“一 丨 丿 丶 乚 ㄣ”以外的笔形，按下面的办法处理：

Celelalte trăsături, în afară de 一 丨 丿 丶 乚 ㄣ, vor fi tratate după cum urmează:

1. (ㄅ)
(归于) la (一)
2. (㇀ ㇁)
(归于) la (丨)
3. (㇃ ㇄ ㇅)
(归于) la (丿)
4. (㇆ ㇇ ㇈)
(归于) la (丶)
5. (㇉ ㇊ ㇋ ㇌ ㇍ ㇎)
(归于) la (乚)
6. (㇏ ㇐ ㇑ ㇒)
(归于) la (ㄣ)